

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

Біолого-технологічний факультет

НАСКРІЗНА ПРОГРАМА ПРАКТИК

Робоча програма для здобувачів вищої освіти

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський) рівень

Ступінь вищої освіти – бакалавр

Галузь знань – 20 Аграрні науки та продовольство

Спеціальність – 204 «Технологія виробництва

і переробки продукції тваринництва»

Біла Церква
2019

УДК 636/.637(073):378.147.88

Розглянуто і схвалено
науково-методичною комісією БНАУ
Протокол №4 від 23.11.2018 р.

Укладачі: **Мерзлов С.В., Бомко В.С., Луценко М.М.**, д-ри с.-г. наук
Ліскович В.А., Буштрук М.В., Каркач П.М. канд. с.-г. наук

Наскрізна програма практик: робоча програма для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського рівня) зі спеціальності 204 «Технологія виробництва та переробки продукції тваринництва» /С.В. Мерзлов, В.С. Бомко, М.М. Луценко, В.А. Ліскович, М.В. Буштрук, та ін./ За ред. С.В. Мерзлова.– Біла Церква, 2019.– 17 с.

Викладено основні положення про структуру та зміст усіх видів практики для підготовки фахівців-технологів з виробництва і переробки продукції тваринництва.

Рецензент: **Димань Т.М.**, д-р. с.-г. наук

© БНАУ, 2019

ВСТУП

Соціально-економічні умови розвитку України зумовлюють нові вимоги до агропромислового комплексу в цілому і галузі виробництва і переробки продукції тваринництва зокрема. Забезпечити задоволення зростаючих потреб населення нашої держави в цінних продуктах харчування, а промисловості – в сировині в умовах ринкової економіки можуть лише всебічно і високоякісно підготовлені спеціалісти з урахуванням існуючих вимог і перспектив розвитку галузі, конкурентоспроможності продукції та передового зарубіжного досвіду.

Підготовка фахівців зі спеціальності 204 «Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва» здійснюється на біолого-технологічному факультеті Білоцерківського національного аграрного університету згідно Закону України «Про вищу освіту», Стандарту вищої освіти України.

Значне місце у підготовці висококваліфікованих фахівців з технології виробництва і переробки продукції тваринництва посідає набуття практичних навичок з розведення, утримання, годівлі, експлуатації тварин, отримання високоякісної продукції, її переробки та реалізації. Зміст і структура практичної підготовки розроблена на основі типових і робочих навчальних планів, а також типових і робочих програм навчальних дисциплін.

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Практична підготовка осіб, які навчаються у вищих навчальних закладах, згідно зі ст. 51 Закону України «Про вищу освіту» здійснюється шляхом проходження ними практики на підприємствах, в установах та організаціях згідно з укладеними вищими навчальними закладами договорами або у його структурних підрозділах, що забезпечують практичну підготовку.

Керівники підприємств, установ та організацій зобов'язані забезпечити створення належних умов для проходження практики

на виробництві, дотримання правил і норм охорони праці, техніки безпеки і виробничої санітарії відповідно до законодавства.

У типових навчальних планах передбачається проходження здобувачами вищої освіти кількох видів практик: навчальної, виробничої. Метою практики є оволодіння здобувачами вищої освіти сучасними методами і формами організації праці, формування у здобувачів вищої освіти на базі одержаних ними у навчальному закладі теоретичних знань, професійних умінь і навичок, необхідних для прийняття самостійних рішень у реальних ринкових умовах, виховання у майбутніх фахівців потреби систематично оновлювати свої знання та творчо їх застосовувати у практичній діяльності.

Під час практики у здобувачів вищої освіти закріплюються і поглиблюються знання, набуті в процесі теоретичного навчання, закладаються основи професійної діяльності, умінь і навичок, професійних якостей фахівця. Від якості виконання завдань у період практики залежить професійне становлення майбутнього технолога з виробництва і переробки продукції тваринництва.

Підготовка фахівців кожного освітнього ступеня має забезпечити набуття відповідних практичних і професійних умінь і навичок.

Технолог з виробництва і переробки продукції тваринництва (бакалавр) – це фахівець в галузі сільського господарства, який здійснює організаційно-управлінську діяльність з розведення, вирощування і використання сільськогосподарських тварин, птиці, бджіл та первинної переробки продукції тваринництва.

Бакалавр повинен уміти:

- визначати оптимальну сучасну технологію виробництва окремих видів тваринницької продукції і організовувати на її основі роботу підприємства;
- організовувати і обслуговувати технологічний процес виробництва тваринницької продукції та її реалізації;

- складати технологічні карти виробництва, здійснювати підбір і облаштування технологічних ліній виробництва та переробки продукції тваринництва;

- аналізувати господарську діяльність галузі та оцінювати економічну ефективність виробництва та переробки продукції тваринництва;

- розробляти планові завдання для підрозділів галузі тваринництва.

2. РОЗПОДІЛ ПРАКТИК ЗА ВИДАМИ ТА ЇХ ЗМІСТ

З метою забезпечення ступневості системи аграрної освіти практична підготовка бакалаврів передбачає безперервність та наступність виробничо-практичного навчання.

На основі освітньо-професійної програми, програм навчальних дисциплін науково-методичною комісією біолого-технологічного факультету розроблена структура та зміст усіх видів практик (табл. 1).

Таблиця 1 – Види практик та їх структура

№ п/п	Вид практик	Навчальна дисципліна	Семестр	Обсяг	
				кредитів	годин
Освітній ступінь «бакалавр»					
1	Навчальна	1.1. Виробництво, зберігання та контроль якості кормів та кормових добавок 1.2. Проектування та будівництво підприємств з виробництва і переробки продукції 1.3. Технічна механіка 1.4. Основи фахової діяльності 1.5. Генетика з біометрією Разом:	2 2 2 2 2	1 1 1 1 1 5	30 30 30 30 30 150

2	Навчальна	2.1. Годівля с.-г. тварин	4	3	90
		2.2. Розведення с.-г. тварин	4	3	90
		2.3. Гігієна і добробут тварин	4	3	90
		Разом		9	270
3	Виробнича	3.1. Виробнича	6	24	720
4	Виробнича	4.1. Виробнича	8	8	240

3. НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА

Метою навчальної практики є ознайомлення здобувачів вищої освіти зі специфікою майбутнього фаху, отримання ними первинних професійних умінь і навичок, а також відповідної робітничої професії. Вона є продовженням навчального процесу у виробничих умовах, активною формою поєднання теорії і практики.

Навчальна практика здобувачів вищої освіти I-II курсів біолого-технологічного факультету проводиться відповідно до графіка навчального процесу академічними групами під керівництвом викладачів кафедр, виходячи з бюджету часу, передбаченого навчальним планом з навантаженням 6 годин на день.

Проводиться навчальна практика на базі навчально-виробничого центру БНАУ, у філіях кафедр факультету, науково-дослідних інститутах і лабораторіях університету, базових господарствах і господарствах різних форм власності, в яких технологія виробництва продукції тваринництва відповідає вимогам програми практики, та підприємствах переробки продукції тваринництва.

Навчальна практика проводиться у вигляді будь-яких форм занять, що носять прикладний практичний характер: навчально-ознайомлювальні екскурсії, консультації, практикуми, безпосередня участь у технологічних процесах виробництва і переробки тваринницької продукції.

За час проходження навчальної практики здобувач вищої освіти повинен оволодіти практичними навичками виконання

окремих технологічних процесів у тваринництві, професіями оператора машинного доїння корів, відгодівлі худоби, вирощування свиней, птиці, обліковця ферми, техніка штучного осіменіння тварин, а також оволодіти методикою наукових досліджень; брати активну участь у сільськогосподарських роботах, особливо в тих, що пов'язані з вирощуванням кормових культур, заготівлі кормів. Студенти, які мають практичний досвід роботи з відповідної професії у тваринництві, можуть працювати на тваринницьких фермах за цією професією з відповідною оплатою.

За період навчальної практики здобувач вищої освіти повинен також ознайомитися з технологіями виробництва окремих видів тваринницької продукції, сприяти підвищенню ефективності господарювання окремих виробничих підрозділів, проводити наукові дослідження, вміти аналізувати одержані дані.

Перед початком проведення навчальної практики декан і завідувачі кафедр повинні забезпечити своєчасний розподіл студентів за місцями проходження практики, провести інструктаж здобувачів вищої освіти, на якому ознайомити їх із програмою практики, послідовністю її виконання, дотриманням техніки безпеки і виробничої санітарії.

Навчальна практика може проводитись як безперервним циклом, так і чергуванням з теоретичними заняттями по тижнях з окремих дисциплін, або комплексно за умови забезпечення зв'язку змісту практики і теоретичного навчання.

Під час практики здобувачі вищої освіти ведуть щоденник, в який записують дані про характер і обсяг виконаної роботи, одержані результати. Щоденник перевіряється викладачем, який здійснював керівництво навчальною практикою.

За результатами перевірки щоденників, особистого спостереження викладача під час практики, а в окремих випадках і співбесіди з питань виконання програми практики, здобувачу вищої освіти виставляється оцінка, про що робиться запис у заліковій книжці.

Оцінювання навчальної практики прирівнюється до оцінювання теоретичного навчання і враховується під час підведення підсумків загальної успішності здобувачів вищої освіти.

За умови, що навчальна практика є продовженням вивчення навчальних дисциплін, вона проводиться викладачами, з цих або споріднених з ними дисциплін.

Відповідальність за проведення навчальної практики покладається на декана факультету, завідувачів кафедр, головних спеціалістів навчально-виробничого центру. Здобувачі вищої освіти, які не виконали програму навчальної практики з поважних причин, зобов'язані її виконати до початку наступної екзаменаційної сесії.

4. ВИРОБНИЧА ПРАКТИКА

Виробнича практика є важливою складовою частиною фахової підготовки здобувачів вищої освіти і має на меті творче поєднання теорії з практикою, перевірку рівня закріплення теоретичних знань, які одержані за час навчання, набуття практичних навичок роботи за фахом, оволодіння організаційними навичками впровадження зоотехнічних заходів, спрямованих на підвищення продуктивності тварин.

Згідно з типовим навчальним планом здобувачі вищої освіти ОР «Бакалавр» біолого-технологічного факультету проходять виробничу практику (6-й, 8-й семестр). Виробничу практику здобувачі вищої освіти проходять у НВЦ БНАУ, кращих сільськогосподарських і переробних підприємствах з різною формою власності, птахофабриках, фермерських господарствах і науково-дослідних інститутах. Підбір господарств як бази для проходження здобувачами вищої освіти виробничої практики проводять випускні кафедри, а список таких господарств формується щорічно, переглядається і затверджується деканом факультету. Здобувачі вищої освіти можуть самостійно підбирати для себе місце проходження виробничої практики і пропонувати

його кафедрам, деканату, представивши паспорт господарства встановленої форми для укладання відповідних угод.

Керівник практики від університету:

- контролює готовність баз практики та проводить у разі необхідності до прибуття здобувачів вищої освіти-практикантів підготовчі заходи;

- забезпечує проведення всіх організаційних заходів перед від'їздом здобувачів вищої освіти на практику: інструктаж про порядок проходження практики, надання здобувачам вищої освіти-практикантам необхідних документів (направлення, програми, щоденник, календарний план, індивідуальне завдання, теми курсового і дипломного проєктів, магістерської роботи, методичні рекомендації щодо оформлення звітної документації тощо), перелік яких встановлює навчальний заклад;

- у тісному контакті з керівником практики від бази практики забезпечує високу якість її проходження згідно з програмою;

- контролює забезпечення нормальних умов праці і побуту здобувачів вищої освіти та проведення з ними обов'язкових інструктажів з охорони праці і техніки безпеки;

- надає допомогу в підборі матеріалів для курсових і кваліфікаційних робіт;

- у складі комісії приймає заліки з практики;

- подає проректору з освітньої, виховної та міжнародної діяльності письмовий звіт про проведення практики із зауваженнями і пропозиціями щодо поліпшення практики студентів.

Керівник практики від підприємства:

- несе особисту відповідальність за проведення практики;

- організовує практику згідно з програмами практики;

- визначає місця практики, забезпечує найбільшу ефективність її проходження;

- організовує ознайомлення студентів з правилами техніки безпеки і охорони праці;

- забезпечує виконання погоджених з навчальним планом графіків проходження практики по структурних підрозділах підприємства;
- надає здобувачам вищої освіти-практикантам можливість користуватись наявною літературою, необхідною документацією;
- забезпечує і контролює дотримання здобувачами вищої освіти-практикантами правил внутрішнього розпорядку;
- створює необхідні умови для засвоєння практикантами нової техніки, передової технології, сучасних методів організації праці;
- контролює виконання Кодексу законів України про працю тощо.

Здобувачі вищої освіти під час проходження виробничої практики на підприємствах зобов'язані:

- до початку практики одержати від керівника практики від навчального закладу направлення, методичні матеріали (методичні вказівки, програму, щоденник, індивідуальне завдання) та консультації щодо оформлення всіх необхідних документів;
- своєчасно прибути на базу практики;
- у повному обсязі виконувати всі завдання, передбачені програмою практики та вказівками її керівників;
- вивчити і суворо дотримуватись правил охорони праці, техніки безпеки і виробничої санітарії та внутрішнього розпорядку;
- нести відповідальність за виконану роботу та її результати і показувати приклад свідомого і сумлінного ставлення до праці;
- брати участь у громадському, культурно-масовому житті підприємств, організацій;
- своєчасно оформити звітну документацію та скласти залік із практики.

По закінченні терміну практичної підготовки здобувачі вищої освіти-практиканти складають письмовий звіт, передають його для рецензування керівникові від університету разом зі щоденником і відгуком, підписаними безпосереднім керівником практики від бази практики. Звіт має відображати відомості про виконання здобувачем вищої освіти усіх розділів програми практики та індивідуального завдання, мати розділи з охорони праці, дозвілля, висновки, пропозиції, перелік використаної літератури тощо. Звіт оформляється відповідно до встановлених вимог.

За час проходження виробничої практики здобувач вищої освіти, крім виконання програми, проводить експериментальні дослідження, збирає матеріали зоотехнічного обліку з даними про племінні і продуктивні якості тварин для виконання курсових робіт.

Після прибуття на місце практики здобувач вищої освіти зобов'язаний звернутися до керівника господарства і головного технолога та разом з ними скласти план-графік проходження практики на окремих об'єктах, який має впливати з програми виробничої практики. При проходженні виробничої практики здобувачі вищої освіти, як правило, є поза штатом господарства. Однак їх також можуть зарахувати на платні посади за профілем спеціальності; при цьому вони повинні також виконувати програму виробничої практики. Для обліку роботи, що виконується за програмою практики, кожний здобувач вищої освіти-практикант зобов'язаний вести щоденник, який є вихідним матеріалом для складання звіту.

Керівництво виробничою практикою з боку навчального закладу проводиться за допомогою періодичних виїздів викладачів на місця практики. Під час виїзду керівників на місця практики вони повинні вирішувати з керівництвом господарства окремі питання, що пов'язані з проходженням здобувачами вищої освіти практики. У разі виникнення у здобувачів вищої освіти-практикантів питань, які не можна вирішити на місці практики, необхідно звертатися на відповідну кафедру або в деканат

біолого-технологічного факультету. Під час проходження практики здобувач вищої освіти має брати активну участь у роботі різних нарад з питань ведення тваринництва, культурно-масової та громадської роботи, що проводиться в господарстві, населеному пункті.

Здобувач вищої освіти-практикант під час проходження виробничої практики зобов'язаний вести щоденник. У щоденнику щодня робиться запис про виконану роботу. Зокрема, записується її зміст, місце виконаної роботи та її обсяг, одержані при цьому результати. Оскільки щоденник є одним з основних джерел матеріалу для оформлення звіту про проходження практики, в ньому доцільно записувати необхідні статистичні дані про продуктивність окремих видів, які розводяться в господарстві, виробництво продукції тваринництва, продуктивність тварин, матеріали власних спостережень, а також ілюструвати його заповненими формами зоотехнічного обліку.

У звіті здобувач вищої освіти повинен показати вміння аналізувати і узагальнювати різні питання результатів господарської діяльності окремих виробничих підрозділів, організацію впровадження заходів, спрямованих на підвищення продуктивності тварин.

Звіт – це індивідуальна праця здобувач вищої освіти, він має бути чітко і акуратно написаний, ілюстрований достатньою кількістю таблиць, схемами, фотографіями.

Після закінчення виробничої практики здобувачу вищої освіти необхідно звернутися до керівника практики в господарстві та підписати щоденник і звіт про проходження виробничої практики, та одержати письмову характеристику про виробничу практику. Характеристика підписується керівником господарства і затверджується печаткою. Також письмову характеристику здобувачу вищої освіти дає керівник практики від навчального закладу.

Прибувши на навчання в навчальний заклад після практики, здобувач вищої освіти зобов'язаний протягом 3-х днів здати в деканат звіт про проходження виробничої практики зі

щоденником, які передаються на відповідну кафедру для рецензування.

Здобувачеві вищої освіти може бути надано право виконувати практику повторно за умов, визначених деканатом.

За результатами перевірки щоденників, звітів і роботи здобувачів вищої освіти на місці проведення практики викладач-керівник виставляє здобувачам вищої освіти оцінки. За необхідності з окремими здобувачами вищої освіти проводиться співбесіда з виконання програми практики.

Загальні підсумки виробничої практики підводяться на конференції здобувачів вищої освіти, на яку запрошуються керівники і спеціалісти господарств (баз практики).

4.1. Виробнича практика ОС «Бакалавр»

Основним завданням виробничої практики є формування відповідних практичних навичок зі спеціальності та практичних умінь запроваджувати у виробничій сфері загальні зоотехнічні та технологічні прийоми розведення, годівлі, утримання та використання сільськогосподарських тварин, птиці, бджіл. Це має органічно поєднуватись із закріпленням, розширенням і систематизацією одержаних теоретичних знань на основі вивчення ринкової економіки, наукової організації праці і управління конкретного підприємства, придбання практичного досвіду, розвитку професійного мислення, прищеплення умінь організаторської діяльності в умовах трудового колективу.

Практика передбачає ознайомлення здобувачів вищої освіти з технологіями виробництва продукції тваринництва, детальним аналізом питань розведення, генетики і селекції тварин, їх годівлі, утримання, використання, а також організацією первинної переробки продукції тваринництва.

Під час виробничої практики передбачається безпосередня участь здобувачів вищої освіти у виробничих процесах відповідних галузей тваринництва, виконання ними відповідних завдань аналітичної, організаційно-управлінської, технічної та інженерної функцій.

Характер виконання кожним здобувачем вищої освіти робіт повинен періодично змінюватись з метою освоєння ним всього циклу основних робіт у галузі виробництва та переробки продукції тваринництва.

Основні питання, які студент має вивчити у період виробничої практики:

1. Аналіз виробничої діяльності господарства за останні три роки в цілому і галузі тваринництва зокрема.
2. Годівля с.-г. тварин.
3. Розведення с.-г. тварин.
4. Гігієна тварин та основ санітарії.
5. Машина і механізми виробничих процесів у тваринництві.
6. Технологія виробництва продукції кролівництва і звірівництва.
7. Технологія виробництва продукції бджільництва.
8. Технологія виробництва молока та яловичини
9. Технологія м'ясного скотарства.
10. Технологія виробництва продукції свинарства.
11. Технологія виробництва продукції вівчарства.
12. Технологія виробництва продукції птахівництва.
13. Конярство.
14. Технологія переробки молока і виробництва молочних продуктів.
15. Технологія переробки м'яса і виробництва м'ясних продуктів.
16. Організація первинної переробки продукції тваринництва.
17. Аналіз виробничо-господарської діяльності молочного переробного підприємства.
18. Охорона праці під час виробництва і переробки продукції тваринництва.

Робоча програма практики розробляється заздалегідь відповідними кафедрами на підставі освітньо-професійної

програми, розглядається науково-методичною комісією факультету і затверджується ректором університету.

Місце проведення практики визначається наказом ректора. Керівниками практики призначаються викладачі випускаючих кафедр, які за своїм фахом можуть забезпечити повне формування визначених програмою умінь та практичних навичок.

ЗМІСТ

Вступ	3
1. Загальні положення.....	3
2. Розподіл практик за видами та їх зміст.....	6
3. Навчальна практика.....	7
4. Виробнича практика.....	9

Навчальне видання

Наскрізна програма практик

Робоча програма

Мерзлов Сергій Віталійович

Бомко Віталій Семенович

Луценко Марія Михайлівна

Ліскович Володимир Андрійович

Буштрук Марина Віталіївна

Каркач Петро Михайлович

Редактор Д.О. Лиценко

Комп'ютерни набір: М.В. Буштрук

Комп'ютерне верстання: В.С. Мельник

Здано до складання 16.12.2018. Підписано до друку 24.01. 2019 .

Формат 60×80¹/₁₆. Ум. др. арк. 0,99 Тираж 100 . Зам. 6364.

відділ, сектор оперативної поліграфії БНАУ

09117, Біла Церква, пл. Соборна, 8; тел. 33-11-01.

